

Rapport

---

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
samhällsorienterande ämnen årskurserna 7–9 i
Rydebäcksskolan i Helsingborgs kommun

Innehåll

---

1. Inledning
  2. Allmänna undervisningskvaliteter
    - 2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
    - 2.2. Tydlighet i mål och innehåll
    - 2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar
    - 2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet
  3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter
    - 3.1. Ämnesspecifika förmågor
    - 3.2. Undervisningsmaterial
    - 3.3. Systematisk uppföljning
    - 3.4. Särskilt stöd
    - 3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden
- Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen
- Bakgrundsuppgifter om Rydebäcksskolan
- Syfte och frågeställningar
- Metod och material

1. Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 i grundskolan. Granskningen av Rydebäcksskolan i Helsingborgs kommun ingår i detta projekt. Rydebäcksskolan besöktes den 6–15 november 2012. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Denna rapport består av två huvuddelar, en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport.

Observationer, intervjuer och enkät

På Rydebäcksskolan observerades tio lektioner i ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap. Elever i årskurserna 7, 8 och 9, lärarna som undervisar i SO-ämnena samt rektor intervjuades. Eleverna i årskurserna 7–9 svarade även på en elektronisk webbenkät. 91 elever besvarade enkäten vilket utgör 78 procent av alla elever i årskurserna 7–9. Lärarna som undervisade hade ämnesbehörighet att undervisa i samtliga SO-ämnena. Observationer gjordes av en årskurs 7, en årskurs 8 och en årskurs 9. Antalet elever i klasserna var 17, 18 och 20. Undervisningstiden per lektion var 60 minuter. Få elever var frånvarande vid lektionsobservationerna. Ett par elever per klass i årskurserna 7 och 8 bedömdes av läraren att riskera att inte nå kunskapskraven för att minst nå ett godkänt betyg. Flertalet av dessa elever var utredda och åtgärdsprogram var upprättade. För en elev pågick utredning och upprättande av åtgärdsprogram. Ingen elev i årskurs 9 bedömdes av läraren riskera att inte nå kunskapskraven för att få minst ett godkänt betyg.

2. Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Tydlighet i mål och innehåll
- Individanpassning, stöd och utmaningar
- Återkoppling och reflektion över lärandet

2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter

Skolinspektionens bedömning

De lektioner Skolinspektionen observerar präglas av en positiv stämning och goda relationer mellan lärare och elever och elever sinsemellan. Relationerna i klassrummen domineras av ömsesidig respekt, tillit, värme och empati. När det

ändå, vid enstaka tillfällen, finns anledning ingriper lärarna och visar att de inte accepterar olämpligt uppträdande eller nedsättande kommentarer. Sådana ingripanden görs snabbt, ger omedelbar effekt och genomförs med så små åthävor att de inte påverkar den generellt goda stämningen och trygga lärandemiljön. I den generellt trygga och stödjande lärandemiljön framstår delaspekten att *läraren ska skapa motivation inför olika aktiviteter* som den svagaste länken. I flertalet av de observerade lektionerna hade läraren kunnat göra större insatser för att skapa motivation hos eleverna för arbetet.

I elevenkäten svarar 82 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att lärarna ser till att det är studiero på lektionerna. Vidare tycker 88 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren uppmuntrar dem att säga vad de tycker. Samma enkät visar att 83 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra att SO-lärarna uppmuntrar dem att svara på frågor även om de inte är säkra på att svaret är rätt. Intervjuade elever säger bland annat: *Vi är trygga i vår klass. Det är aldrig jobbig stämning.*

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar fler starka än svaga sidor. Observationer och intervjuer visar att eleverna förefaller vara trygga. Klimatet i SO-undervisningen kännetecknas av en positiv stämning och goda relationer mellan lärare och elever. Lärarna behöver dock i högre grad skapa motivation hos eleverna för arbetet.

2.2. Tydlighet i mål och innehåll

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar
- läraren kontrollerar att eleverna förstått
- läraren gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

Lektionsobservationerna visar stora variationer inom området *Tydlighet i mål och innehåll*. Skolinspektionen ser exempel på lektioner som är välstrukturerade, där läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar och gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut. I drygt hälften av lektionerna genomför läraren en genomtänkt lektionsstart där eleverna välkomnas. Lektionen sätts in i ett större sammanhang och kopplas till tidigare lektioner eller andra arbetsområden.

Målen, aktiviteterna och syftet med lektionen anges – ibland med uttalad koppling till generella förmågor, ämnesspecifika förmågor och kunskapskrav i kursplanerna. Men det förekommer också att läraren enbart kortfattat påtalar att detta ska eleverna göra för att läraren ska bedöma och sätta betyg.

Mer än hälften av lektionerna är emellertid välstrukturerade i ganska låg eller låg grad.¹ Att läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar förekommer i ganska hög eller hög grad i hälften av de observerade lektionerna. Kontroll av om eleverna förstått genomgångar och instruktioner ser Skolinspektionen väldigt lite av. När sådan kontroll förekommer är det ofta via retoriska frågor som *Är ni med? Har ni förstått?* Under lektionsobservationerna förekommer således inte att elever uppmanas återge eller sammanfatta en instruktion eller annat undervisningsmoment på ett mera utvecklat sätt för att visa att de hängt med. I enkäten anger 19 procent av eleverna att det stämmer ganska dåligt/inte alls att läraren försäkrar sig om att eleven förstått vad det är hen ska göra med uppgiften.

Det förekommer att läraren gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut där lektionsinnehållet sammanfattas och anknyts till nästa lektion eller till något annat relevant sammanhang. Men i en majoritet av lektionerna genomförs inget sådant lektionsslut. En genomtänkt lektionsstart och tydligt sammanfattande lektionsslut saknas oftast när lektioner ingår i en serie lektioner där eleverna arbetar enskilt, i par eller grupp med samma uppgift, till exempel ett arbete som ska resultera i muntliga redovisningar för klassen veckan därpå. Eleverna är då, redan när lektionen börjar, spridda över ett flertal olika lokaler för att få tillgång till datorer och internet för att söka information eller projektor för att träna inför redovisning. Arbetet flyter på med varierande effektivitet i grupperna och läraren går runt och handleder.

Kursplanerna finns kopierade i A3-format och uppsatta på väggen i ett av klassrummen. Lärarna framhåller att pedagogiska planeringar presenteras och diskuteras i klasserna vid start av nytt arbetsområde. De säger också att det är vanligt att eleverna läser ur och kommenterar de anslagna kursplanerna. Elevenkäten visar dock att 21 procent av eleverna upplever att det stämmer ganska dåligt/inte alls att läraren påminner dem regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är. Vissa elever uttrycker i intervjun att undervisningen genomförs på ett mycket tydligt sätt, andra är mera tveksamma.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *tydlighet i mål och innehåll* uppvisar fler svaga än starka sidor i den observerade undervisningen.

---

¹ För mera information om bedömningar se avsnittet Metod och material nedan.

Lärarna behöver sträva mera efter att skapa överblick och sammanhang där lektioner kopplas till tidigare lektioner eller andra arbetsområden. De behöver skapa större variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet. Lärarna behöver också i högre grad kontrollera om eleverna förstått genomgångar och instruktioner. En genomtänkt lektionsstart och ett tydligt sammanfattande lektionsslut är likaså något lärarna behöver lägga större vikt vid.

2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande
- läraren anpassar undervisningen till eleverna i gruppen
- läraren ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att bland de arbetsuppgifter och prov Skolinspektionen tagit del av finns uppgifter utan tak med stora möjligheter till individanpassning och utmaningar, men det finns även uppgifter av faktakarakter där alla elever förväntas göra i stort sett samma sak. Elevenkäten visar att 31 procent av eleverna tycker det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren ger dem för enkla uppgifter. På frågan om läraren vet vad eleven kan och ger eleven lagom svåra uppgifter svarar 75 procent att det stämmer helt och hållet/ganska bra. 12 procent menar att det stämmer ganska dåligt/inte alls och 13 procent uppger att de inte vet om läraren vet vad de kan och ger dem lagom svåra uppgifter. I intervjun uttrycker däremot inte eleverna att de får för enkla uppgifter. Intervjuade elever säger till exempel att läraren *ger oss saker som vi gillar, till exempel ny bok istället för häften. Läraren lyssnar på eleverna och frågar vad vi ska ändra på för att det ska bli bättre. Vi diskuterar hur vi ska göra. Läraren frågar vad vi vill göra inom ett område. Det brukar bli som eleverna föreslår. Läraren försöker hjälpa dem som tappar intresset.* Enkäten visar att 70 procent av eleverna tycker det stämmer helt och hållet/ganska bra att SO-läraren är bra på att göra skolarbetet roligt. 18 procent anser att det stämmer ganska dåligt/inte alls och 11 procent svarar att de inte vet om läraren är bra på att göra skolarbetet roligt.

Lektionsobservationerna visar det finns lektioner där läraren ser till att arbetet under lektionen i hög grad är tankemässigt utvecklande. Men i något mer än hälften av lektionerna kan läraren exempelvis ställa fler öppna frågor där svaret inte är givet och hjälpa eleverna att utveckla sina utsagor och sin argumentation med hjälp av uppföljande frågor. Skolinspektionen ser exempel på att lärare

utmanar eleverna vid handledning i grupp. Inslagen av utmaningar vid handledning i grupp och i helklassundervisning skulle emellertid kunna vara fler.

Lärarna menar att de har en ständig beredskap att erbjuda olika fördjupningsuppgifter. Eleverna kommer också med egna förslag på vad de ska göra. I lärarintervjun ges exempel på utmaningar till elever som redan nått långt i sin kunskapsutveckling. De får till exempel jämföra utländska tidningar inom arbetsområdet Massmedia – en uppgift som eleverna genast nappar på. Med hjälp av datorer och mobiltelefoner kan eleverna gå ut i världen direkt och det är enkelt att ge dem nya utmaningar, anser lärarna.

I elevenkäten svarar 62 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att på SO-lektionerna knyter undervisningen an till deras erfarenheter och intressen medan 22 procent svarar att det stämmer ganska dåligt/inte alls. Lektionsobservationer visar att lärarna skulle kunna anpassa undervisningen till eleverna i gruppen i högre grad, exempelvis genom att i större utsträckning variera sin undervisning för att möta elever med olika förutsättningar, erfarenheter och intressen och se till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar.

Lektionsobservationer visar att elever med behov av stöd under lektionen får det. Elever, lärare och rektor beskriver även att elever regelbundet erbjuds och får extraundervisning utanför ordinarie lektionstid, något som vissa elever utnyttjar varje vecka. Här avser vi stöd till elever i allmänhet och inte särskilt stöd som kommer nedan. Det handlar om att enstaka eller några få elever stannar kvar och får hjälp och handledning av SO-läraren inom ett pågående arbetsområde.

Beträffande elever med funktionsnedsättning menar lärarna att det är svårare att tillgodose deras behov. De får enklare texter, inlästa texter, kan själva scanna text och har fått låna bärbara datorer med anpassade program och hörlurar. I elevenkäten svarar 72 procent att det stämmer helt och hållet/ganska bra att det finns olika hjälpmedel de kan använda sig av om de behöver. 21 procent uppger att de inte vet om det finns olika hjälpmedel för de som behöver sådana. Både lärare och elever har fått viss utbildning i att använda de tekniska hjälpmedlen. Lärarna menar dock att de inte har tillräckligt med tekniska hjälpmedel och anpassade dataprogram.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individanpassning, stöd och utmaningar* uppvisar något fler svaga än starka sidor. Det finns lektioner där arbetet är i hög grad tankemässigt utvecklande. Men lärarna behöver exempelvis ställa fler öppna frågor där svaret inte är givet och hjälpa eleverna att utveckla sina utsagor och sin argumentation med hjälp av uppföljande

frågor. Lärarna behöver också i högre grad anpassa undervisningen till eleverna i gruppen så att alla elever får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar, erfarenheter och intressen.

2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

De lektioner Skolinspektionen observerar innehåller inte mycket av reflektion och återkoppling över lärandet. Endast i 20 procent av de observerade lektionerna använder sig läraren i ganska hög grad av formativ bedömning. I samtliga lektioner som observerats förekommer i låg grad eller inte alls att läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven.

Intervjuade elever beskriver däremot att de ofta utvärderar arbetet tillsammans med läraren när de avslutar ett arbetsområde. De diskuterar arbetet och lärarna frågar vad som var bra och vad som var mindre bra. En lärare redogör för att hen brukar ha muntlig återkoppling i helklass eller individuell skriftlig återkoppling med frågor som *Vad har jag lärt mig? Var arbetsformerna bra?* Elever och lärare säger också i intervjuer att eleverna i individuella samtal efter ett arbetsområde får veta hur de lyckats och vad de behöver förbättra. Någon elev framhåller emellertid att det är frivilligt att ha sådana samtal – *vill man inte behöver man inte*. På fråga till eleverna om de vet hur de ligger till kunskapsmässigt ges blandade ja- och nejsvar. Några elever säger att de får veta hur de jobbat under lektionen och att läraren gör noteringar efter varje lektion. En lärare framhåller vidare att eleverna får träna på att ge varandra feedback på sitt lärande. Elevenkäten visar att var tredje elev anser att det stämmer ganska dåligt/inte alls/vet inte att läraren visar eleven tydligt vad hen gjort som är bra och vad som kan bli bättre.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *återkoppling och reflektion över lärandet* uppvisar fler svaga än starka sidor. En stark sida är att lärarna tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen i samband med att ett arbetsområde avslutas. Varje lektion behöver emellertid innehålla mera

Rapport

Skolinspektionen

2013-01-17

8 (19)

Dnr 400-2011:6489

av reflektion och återkoppling över lärandet samt fler inslag av formativ bedömning där läraren vägleder eleven framåt i kunskapsutvecklingen.

3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Ämnesspecifika förmågor
- Undervisningsmaterial
- Systematisk uppföljning
- Särskilt stöd
- Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

3.1. Ämnesspecifika förmågor

Utgångspunkt vid granskningen

- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla ämnesspecifika förmågor (de långsiktiga målen) i respektive SO-ämne

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att de bedömningsmatriser och planeringar Skolinspektionen tagit del av har en slagsida mot generella förmågor, det vill säga analysförmåga, kommunikativ förmåga, begreppslig förmåga och förmågan att hantera information. Dessa generella förmågor ligger till grund för och specificeras ämnesvis i de olika kursplanerna. Det är, som sagt, inte vanligt att lärarnas pedagogiska planeringar tar upp de ämnesspecifika förmågorna. Vissa planeringar har dock ett tydligt fokus på de ämnesspecifika förmågorna. Av intervjuer och planeringar framgår att en process pågår där undervisningen riktas allt tydligare mot de ämnesspecifika förmågorna. I intervju framhåller lärarna att de ämnesspecifika förmågorna numera har en *jättestor roll* när de planerar.

Alla lektioner Skolinspektionen observerar tar sin utgångspunkt i det centrala innehållet i kursplanerna. Årskurs 7 arbetar med området Massmedia som ingår i *Information och kommunikation* i samhällskunskap. I årskurs 8 håller man på med en fördjupning inom Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska idéer som ingår i *Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900* i historia. Årskurs 9 arbetar med *Etik* inom religionskunskap.

Området Massmedia behandlas enbart inom ämnet samhällskunskap och Skolinspektionen konstaterar att fokus riktas mot tre ämnesspecifika förmågor: *analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv, uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv samt söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet*. Under en av de observerade lektionerna får eleverna till exempel välja en tidningsartikel där de ska granska och analysera vilka olika källor artikeln bygger på. Arbetsområdet som är en fördjupning om revolutioner och politiska idéer tar upp ämnesspecifika förmågor från såväl historia som samhällskunskap och svenska. Inom historia tränas eleverna att *använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer och förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap*. De ämnesspecifika förmågor i samhällskunskap som övas är att *reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar och förmågan att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet*. En specifik förmåga från svenska, *att formulera sig i tal och skrift*, är emellertid, enligt läraren, central i detta arbetsområde. Det är förmågan från svenska som ligger till grund för planeringen av detta fördjupningsarbete, säger läraren. Att de ämnesspecifika förmågorna från historia och samhällskunskap också övas kan Skolinspektionen konstatera i observerade lektioner. Inom området Etik är arbetet inriktat mot att träna förmågan i religionskunskap att *resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller samt förmågan inom samhällskunskap att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser*.

Elever säger i intervju att de brukar arbeta med värdering av texter och källkritik. Lärarna understryker ofta, enligt eleverna, att det är viktigt att vara källkritisk. Lärarna har uppmanat dem att söka information om något visst på minst tre olika sidor på internet. Wikipedia har lärarna varnat för: *Lita inte på Wikipedia, vem som helst kan gå in där och ändra. Man ska inte använda Wikipedia, det kan ju finnas "riktiga" källor*, framhåller de. I elevenkäten svarar 86 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de lär sig nya begrepp som hör ihop med SO-ämnet de läser. I vilken grad arbetet i de observerade lektionerna faktiskt tränar eleverna i de ämnesspecifika förmågorna varierar emellertid ganska kraftigt. Skolinspektionen observerar ett flertal lektioner där undervisningen i ganska hög grad är inriktad mot ämnesspecifika förmågor. Men i 60 procent av lektionerna är undervisningen i ganska låg grad fokuserad på att utveckla ämnesspecifika förmågor. Det handlar då oftast om lektioner där eleverna arbetar självständigt med att samla och sammanställa information och att

de då i ganska låg grad har ämnesspecifika förmågor som ledstjärna för arbetet. Enligt vad Skolinspektionen kan se i observerade lektioner, sker arbetet ofta på ett relativt okritiskt och oreflekterat sätt. Eleverna hämtar exempelvis mycket information från Wikipedia trots att de är medvetna om riskerna med den källan. *Förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap och förmågan att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet* kunde lyftas fram mera i dessa lektioner.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *undervisningen inriktas på att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll* uppvisar något fler svaga än starka sidor. En process pågår där lärarna håller på att utveckla sitt arbete med de ämnesspecifika förmågorna. Lärarna har hunnit olika långt i denna process och skolan behöver se till att fokus i själva undervisningen riktas tydligare mot att utveckla de ämnesspecifika förmågorna.

3.2. Undervisningsmaterial

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- undervisningsmaterial i form av exempelvis, uppgifter, instuderingsfrågor, övningar, prov m.m. är utformade så att de skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som är framskrivna i kursplanernas för de enskilda SO-ämnena

Skolinspektionens bedömning

Granskningen av undervisningsmaterial och prov i SO-ämnena samt lektionsobservationer visar att undervisningen ofta bygger på övningar och uppgifter som stimulerar eleverna att utveckla sin analytiska, kommunikativa och begreppsliga förmåga samt förmågan att kommunicera. Många övningar har syftet att låta eleverna argumentera, diskutera, samtala, resonera och framföra sina åsikter kopplade till exempelvis etiska dilemman, dagsaktuella händelser och geografiska samband. Begreppslig förmåga övas genom att läraren presenterar och förklarar ämnesspecifika begrepp som eleverna sedan får träna på att använda i tal och skrift.

Det råder delade meningar hos lärarna om elevernas tillgång till IT-verktyg. Vissa menar att det finns tillräckligt med utrustning medan andra påtar sig att det till exempel inte finns projektorer som kan kopplas till dator i alla klassrum. Lärarna framhåller att eleverna ofta tar med sig egna datorer till skolan och använder dem i undervisningen. Under de lektioner Skolinspektionen

observerar där eleverna använder datorer eller surfplattor förefaller det finnas sådana i tillräcklig utsträckning. Datorerna är *"jätteviktiga, vi använder datorer varje dag"*, säger lärarna.

Både elever och lärare påtalar att de ofta för källkritiska resonemang i samband med att eleverna söker information på internet. Eleverna är väl medvetna om att alla webbplatser inte är lika tillförlitliga och i intervjun påtalar de vikten av att söka, jämföra och värdera information från flera källor för att nå större tillförlitlighet i den kunskap de inhämtar. I övningar med dagstidningar ser Skolinspektionen också exempel på källkritiska övningar. I lektioner där eleverna arbetar självständigt med att söka information på internet görs det emellertid relativt ofta, som nämnts ovan, på ett tämligen oreflekterat och okritiskt sätt trots att eleverna är medvetna om hur de bör gå tillväga.

Läroböcker finns i klassuppsättning och används sporadiskt av enstaka elever på observerade lektioner. Ett arbetshäfte som hör till läroboken används ibland. Texthäften och arbetsblad som läraren satt ihop från internet eller litteratur används ganska ofta.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna inom ramen för SO-undervisningen* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna använder undervisningsmaterial som i huvudsak skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som anges i kursplanerna.

3.3. Systematiskt kvalitetsarbete

Exempel på indikatorer vid granskningen

- skriftligt omdöme i SO-ämnena är dokumenterade i elevens IUP i förhållande till de ämnesspecifika förmågor som undervisningen ska bidra till att utveckla
- skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete planerar, följer upp och utvecklar undervisningen i SO-ämnena på grupp- och skolnivå.

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att eleverna får omdömen i SO-ämnena som dokumenteras i elevernas skriftliga individuella utvecklingsplaner (IUP). Skolan använder ett digitalt verktyg för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling. Verktöget har många olika funktioner och möjligheter att klicka sig fram till olika

områden vilket medför att det kan vara svårt att hitta själva omdömet. Eleverna som intervjuas uttrycker ett starkt missnöje med det digitala verktyget. De säger sig ha svårt att förstå de omdömen som skrivs där, att det är rörigt och obegripligt och att de inte förstår kommentarerna. Det är *"bättre att fråga läraren direkt"*, framhåller de. De omdömen Skolinspektionen granskat har emellertid tydlig koppling till de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven i kursplanerna. Omdömena rymmer såväl summativ som formativ bedömning av elevens kunskaper i varje enskilt SO-ämne. På individnivå görs således analys av elevens kunskapsutveckling och en plan för hur eleven ska nå ännu längre. Av intervjuer med rektor och lärare framgår att varje lärare analyserar sina elever individuellt och på klassnivå. Någon formaliserad diskussion om kunskapsresultat i SO-ämnena, planering, uppföljning och utveckling på årskurs- och skolnivå förs emellertid inte och rektorn säger i intervju att det systematiska kvalitetsarbetet i SO är *"den största utmaningen"*. Det ämneslag för SO-ämnena som startades höstterminen 2012 har ännu inte hunnit ta tag i det systematiska kvalitetsarbetet. Ämneslagen är nya och har inte hunnit med så mycket ännu, säger rektorn. Rektor understryker att det systematiska kvalitetsarbetet är ett utvecklingsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna* uppvisar fler svaga än starka sidor. Skolan följer upp elevernas kunskapsutveckling på individnivå och varje läraren följer upp utvecklingen i sina egna klasser. Rydebäcksskolan behöver emellertid utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med SO-ämnena på årskurs- och skolnivå.

3.4. Särskilt stöd

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- elever som riskerar att inte nå kunskapskraven har åtgärdsprogram
- elev som har åtgärdsprogram får sitt särskilda stöd tillgodosett på ett sätt som stimulerar eleven att utveckla de ämnesspecifika förmågor som krävs för att nå kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att flera elever riskerar att inte nå kunskapskraven i SO-ämnena. De flesta av dessa elever, men inte alla, har åtgärdsprogram som omfattar SO-ämnena. För några av dessa elever pågår utredning och man planerar att upprätta åtgärdsprogram med SO-ämnena.

De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av är alltför allmänt hållna och anger inte på ett konkret sätt elevens behov och vilka åtgärder skolan sätter in för att ge eleven särskilt stöd. Det är inte tillräckligt konkret att eleven till exempel *ska ha undervisning i mindre grupp hos specialläraren i SO två gånger i veckan* och att eleven *ska fokusera på de uppgifter han får*. Eller att eleven *ska träna studieteknik*. Flera åtgärdsprogram är i stort sett likalydande trots att de rör elever med vitt skilda behov. Åtgärdsprogrammen visar således inte vilka ämnesspecifika förmågor den enskilda eleven behöver träna och inte heller vilka kunskapskrav i kursplanerna som eleven riskerar att inte uppnå. När åtgärdsprogrammen är otydligt formulerade i relation till ämnesspecifika förmågor och kunskapskrav i kursplanerna är det svårt att utvärdera om de genomförda åtgärderna fått avsedd effekt.

En del elever som riskerar att inte nå kunskapskraven arbetar alltid inkluderade i klassen. För några elever har skolan funnit att de blir bäst hjälpta av att arbeta med speciallärare i en liten grupp under alla SO-lektioner. Ytterligare elever får SO-undervisning delvis i klassen och delvis i liten grupp med speciallärare. Elever som får all SO-undervisning i liten grupp arbetar med en baskurs, huvudsakligen av faktakaraktär. Elever med särskilt stöd i liten grupp skulle, enligt Skolinspektionen, kunna få mera individanpassade uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar. När elever med rätt till särskilt stöd arbetar integrerat i klassrummet arbetar de flesta, men inte alla, med samma uppgifter som resten av klassen. Uppgifterna är då ofta öppna och kan lösas på olika nivå och av samtliga elever. En lärare understryker att med ett inkluderande arbetssätt kan eleverna lära mycket av varandra.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i de samhällsorienterande ämnena det särskilda stöd som de har rätt till* uppvisar fler svaga än starka sidor. Det särskilda stödet måste ges på ett sätt som stimulerar eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som krävs för att nå kunskapskraven. Elever som får särskilt stöd i liten grupp behöver få mera individanpassade uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar. Skolan behöver också utveckla åtgärdsprogrammen såväl som arbetet med att utvärdera åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammen måste vara individuellt utformade efter varje elevs unika behov. Åtgärdsprogrammen måste ha en tydlig koppling till de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven i kursplanerna. Varje åtgärdsprogram måste följas upp med en systematisk utvärdering av om åtgärderna har lett till en optimal kunskapsutveckling hos eleven i enlighet med kunskapskraven i kursplanerna. Om man finner att åtgärderna inte lett till en utveckling av

de ämnesspecifika förmågorna måste åtgärderna förändras så att de bättre kan leda till önskat resultat.

3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Förekomsten av ämnesövergripande undervisning
- Förekomsten av samordning av ämnesområden

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att det förekommer både att lärare undervisar ämnesvis och ämnesövergripande. Det finns en ambition hos flertalet lärare och hos rektorn att undervisa ämnesövergripande och även att samordna med andra ämnen och ämnesområden. I elevenkäten svarar 70 procent att det stämmer helt och hållet/ganska bra att undervisningen ibland handlar om mer än ett SO-ämne. Rektorn och lärare ger exempel på hur de samverkat med NO-lärarna i ett arbetsområde om klimat och ett annat om energi. Lärarna nämner vidare att de samverkat och planerat arbetsområden som omfattat samhällskunskap, fysik och svenska. De SO-lärare som även undervisar i svenska samordnar ofta SO-ämnena och svenska. Ett arbetsområde, eller snarare en fördjupning i ett arbetsområde, där Skolinspektionen gjorde lektionsobservationer omfattar ämnesspecifika förmågor från historia, samhällskunskap och svenska. Läraren uppger att det viktigaste målet med fördjupningen av arbetsområdet är att träna att *Formulera sig i tal och skrift*, en ämnesspecifik förmåga i svenska.

Syftet med den ämnesövergripande undervisningen är, enligt rektorn och lärarna, att eleverna ska ges möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

På skolan finns, som redan nämnts, ett ämneslag för SO-ämnena där lärarna i årskurserna 1–9 träffas var fjärde vecka. Ämneslaget är nystartat denna termin och har inte hunnit så långt i sitt arbete ännu. Någon ämnesansvarig för de enskilda SO-ämnena finns inte för årskurserna 7–9. Lärarna ger avslutningsvis uttryck för att de behöver mera tid för pedagogiska diskussioner sinsemellan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden* uppvisar fler starka än svaga sidor. På Rydebäcksskolan finns en tydlig strävan mot ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden med syftet att eleverna ska ges möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 genomförs i sammanlagt 16 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Rydebäcksskolan

Rydebäcksskolan är en kommunal skola i Helsingborgs kommun. Skolan hade vid tillsynsbesöket totalt 582 elever, varav 116 i årskurserna 7–9. Varje årskurs är indelad i två parallella klasser.

Vid skolan finns tre lärare som undervisar i SO-ämnena. Alla lärarna är behöriga att undervisa i samtliga fyra SO-ämnena.

Kunskapsresultaten på Rydebäcksskolan är mycket goda. I slutbetyget år 2012 har 100 procent av eleverna nått målen i religionskunskap och samhällskunskap medan 98 procent har nått målen i Geografi och historia. I samma slutbetyg fick mellan 37 och 42 procent av eleverna betyget MVG i SO-ämnena. Tidigare år har skolan gett ämnesövergripande betyg i SO. För perioden 2009–2011 märks en uppåtgående trend från 94 till 100 procent måluppfyllelse.

Terminsbetygen vårterminen 2012 för årskurs 8 visar att två elever inte nådde kunskapskraven för E i SO-ämnena.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot arbetet med att ge eleverna förutsättningar att utveckla de förmågor som kursplanerna i SO-ämnena syftar till samt hur undervisningen i SO-ämnena är organiserad så att eleverna får

möjlighet att uppfatta större kunskapsområden. I granskningen är följande preciserade frågeställningar centrala:

Inriktas undervisningen mot att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor?

Använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor?

Följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna?

Får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i SO-ämnena det särskilda stöd som de har rätt till?

Förekommer ämnesövergripande undervisning inom ramen för SO-ämnena?

Förekommer samordning av undervisningen mellan SO-lärare och/eller mellan SO-lärare och lärare i andra ämnen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Tydlighet i mål och innehåll

Individanpassning, stöd och utmaningar

Återkoppling och reflektion över lärandet

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som används har utarbetats med utgångspunkt i forskning, Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar, skollagen och Lgr 11 (läroplan och kursplanerna i de samhällsorienterande ämnena). Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med SO-ämnena. Resultat från elevernas betygsresultat i SO-ämnena, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när

det gäller SO-undervisningen, vilka undervisningsmaterial, övningar, uppgifter och prov lärarna använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla SO-undervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med att skapa förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor samt skapa allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på undervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje kvalitativ aspekt är ett snittvärde av bedömningen av aspektens indikatorer i undervisningskvaliteterna, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4: 1=i mycket låg grad eller inte alls, 2=i ganska låg grad, 3=i ganska hög grad, 4=i mycket hög grad. Om en indikator inte gick att värdera eller inte var relevant i sammanhanget för en aspekt bedömdes den inte.

Läraren ska i förväg ge observatörerna uppgifter om vilket elevsammansättningen i klassen och uppgifter om det finns elever i klassen som riskerar att inte nå kunskapskraven i ett eller flera SO-ämnen samt om det finns åtgärdsprogram upprättade för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och om det finns elever i klasserna som har funktionsnedsättningar. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier, kopplade till kunskapskraven, som värderas som goda exempel på ämnesspecifika förmågor. Allt detta inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna i ett observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande lärare efter lektionen, eller efter en serie av lektioner inom ett sammanhållet ämnesområde, utifrån en frågeguide. Observationerna är också ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en hel-hetsbild av SO-undervisningen i skolan av de faktorer som kan ha

betydelse för lärandet. Frågor om undervisningsstrategier, syfte/kunskapskrav, centralt innehåll, stöd och stimulans, samverkan och samordning av undervisningen, kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt planerar, genomför och utvecklar undervisningen i SO-ämnena är viktiga för att komplettera det inspektörerna sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i de samhällsorienterande ämnena på aktuell skola intervjuas i en gruppintervju. Elever till intervjuerna väljs ut från de klasser som observeras. Både pojkar och flickor ska ingå. Medverkan är frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka förmågor eleverna får möjlighet att utveckla i SO-undervisningen, om undervisningen sker utifrån elevernas erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna får stöd, stimulans och utmaningar i sitt lärande. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Webbenkäten genomförs innan skolbesöket och omfattar samtliga elever i årskurserna 7–9 i varje skola. Enkäter till lärare och rektor används inte.

Bakgrundsuppgifter

Kommun:		Observation nr:	
Skola:		Datum:	
Årskurs/-er:		Total lektionstid enligt schema (min):	
Lärarens utbildning:	Behörig lärare:	J/N	
	Lärarerfarenhet (antal år):		
	Antal elever i klassen/gruppen:		
Lärarens kompetensutveckling i ämnet de senaste två åren:	Antal närvarande elever:		
	Antal elever som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven eller nå lägst betyget E:		
	Antal elever med åtgärdsprogram i ämnet:		
Kommentar:			
Inspektörernas namn:			

Undervisningsmönster

Vilken typ av undervisningsmönster förekom under den observerade under lektionen? Markera med kryss i högerspalten. Ringa in det alternativ som dominerade.

Form		Förekomst
A	Elevaktiv helklassundervisning	
B	Elevpassiv helklassundervisning	
C	Läraraktiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
D	Lärarpassiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
E	Annat: <Ange vad>	

Läromedel

Vilka läromedel användes under lektionen? Markera med kryss i högerspalten.

Läromedel		Förekomst
A	Lärobok/övningsbok i ämnet eller andra facktexter	
B	Skönlitterära texter	
C	Audiovisuellt material (Videoband, DVD-skivor, videoklipp från internet eller liknande)	
E	Internet / Pedagogiska dataprogram	
G	Material skapade av läraren specifikt för denna lektion	
H	Föremål och realia som elever eller lärare tagit med	
I	Andra läromedel: <Ange vad>	

Tidsanvändning

Hur stor del av den totala lektionstiden ägnades åt följande...

	Aktivitet	Del av lektionstiden (ange i minuter)
A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag) eller administration (närvarokontroll, allmän skolinfo etc)	
C	Undervisningstid ("effektiv tid")	
D	Kunskapsuppföljning i form av skriftliga prov eller tester (ingår i effektiv undervisningstid – här anges dock andel av den totala lektionstiden)	
	Kommentar:	

Kursplanefokus

I vilken utsträckning behandlades nedanstående kursplaneområden? Markera med kryss i högerspalten.
 Ringa in det alternativ som dominerade.

	Centralt innehåll enligt kursplanen	Förekomst
A	G: Livsmiljöer	
B	G: Geografins metoder, begrepp och arbetssätt	
C	G: Miljö, människor och hållbarhetsfrågor	
D	H: Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700	
E	H: Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700-1900	

F	H: Imperialism och världskrig, cirka 1800-1950	
G	H: Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid	
H	H: Hur historia används och historiska begrepp	
I	R: Religioner och andra livsåskådningar	
J	R: Religion och samhälle	
K	R: Identitet och livsfrågor	
L	R: Etik	
M	S: Individer och gemenskaper	
N	S: Information och kommunikation	
O	S: Rättigheter och rättsskipning	
P	S: Samhällsresurser och fördelning	
Q	S: Beslutsfattande och politiska idéer	
R	Ö: Annat innehåll	

Undervisningens allmänna kvaliteter

För bedömningen av varje indikator och den sammanfattande bedömningen används följande skala:

1= i mycket låg grad eller inte alls   2= i ganska låg grad   3= i ganska hög grad   4= i mycket hög grad

0= går inte att värdera eller är inte relevant i sammanhanget. Kommentera i så fall varför.

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö	1	... skapar en positiv atmosfär		... talar till eleverna på ett positivt sätt ... visar värme och empati mot alla elever ... skapar ett tillåtande klimat och strävar efter att eleverna ska känna sig trygga ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök - misstag ses som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt och främjar respekt mellan eleverna		... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt ... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc. ... ser till att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit		... ger eleverna talutrymme och uppmuntrar dem att delta i samtal i grupp eller helklass ... ger konstruktiv feedback på elevernas inspel och ansträngningar ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att våga sikta högre ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser ... bemöter på ett konstruktivt sätt elever som förefaller passiva eller oengagerade i olika aktiviteter
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter		... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang ... anknyter till aktuella samhällsfrågor eller livet utanför skolan ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet ... tydliggör kunskapsmål ... bryter vid behov ned övergripande mål i hanterliga delmål ... använder moderna lärverktyg

Sammanfattande bedömning (skala 1-4):

Kommentar:				
Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
2. Tydlighet i mål och innehåll	5	... genomför en genomtänkt lektionsstart		... välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart ... anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen och syftet med dessa ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden
	6	... genomför en välstrukturerad lektion		... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och kunskapsmål ... skapar överblick och sammanhang ... skapar variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... ser till att eleverna har tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter ... ser till att övergången mellan planerade aktiviteter genomförs utan att ordningen störs
	7	... ger tydliga beskrivningar och förklaringar		... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens övergripande kunskapsmål ... använder ett språk eleverna förstår ... skapar en balans mellan mer avancerade uttryck och mer vardagsnära språk, mellan abstrakt och konkret ... använder olika hjälpmedel och/eller exempel från vardagslivet för att förtydliga
	8	... kontrollerar att eleverna förstått		... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvis summera kontentan ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
	9	... gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut		... avslutar lektionen på ett planerat sätt ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet ... gör en anknytning till nästa lektion ... anknyter till något annat relevant sammanhang
Sammanfattande bedömning (skala 1-4): Kommentar:				

Indikator: Läraren ...			Obs-värde	Goda exempel: Läraren ...
3. Individanpassning, stöd och utmaningar	10	... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande		... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttrar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. IRE-mönster som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera, i grupp eller enskilt ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	11	... anpassar undervisning till eleverna i gruppen		... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... varierar sin undervisning för att möta elever med olika förståelse och kunskapsnivå ... varierar lärmekanismerna för att möta elevernas behov och intressen ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar ... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsatta tiden
	12	... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant		... ser till att det inte råder någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen ... ger eleverna möjligheter att hjälpa varandra ... ger vid behov elever möjlighet att träna och ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ... ger eleverna tillgång till de lärmekansmer och hjälpmedel de behöver ... använder IT för att underlätta elevernas lärande
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):				
Kommentarer:				

Indikator: Läraren...			Värde	Goda exempel: Läraren...
4. Återkoppling och reflektion över lärandet	13	... använder sig av formativ bedömning under lektionen		... följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter och ger eleverna konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback ... använder arbetsmetoder där elevernas arbeten processas (redovisas och bearbetas) ... ger eleverna återkoppling om <i>vad</i> de behöver utveckla och <i>hur</i> de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven
	14	... ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven		... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om lärandet i undervisningen ... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om arbetsprocesserna ... låter eleverna skriftligt utvärdera lektionens innehåll och form ... låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)				
Kommentrar:				

Ämnesspecifika kvaliteter

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ser till att eleverna får...
5. Ämnesspecifika förmågor			
Geografi	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker		... i fältstudier och andra undersökningar använda olika geografiska källor, metoder, tekniker och verktyg på ett funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor. ... öva sig på att säkrare ange lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt, först i Europa och efterhand även i andra världsdelar.
	... ger eleverna förutsättningar att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling		... öva sig på att komma fram till välgrundade förslag på lösningar, först i frågor om miljöetiska val i vardagen och ojämlika levnadsvillkor i världen och successivt i olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor.

<i>Historia</i>	... ger eleverna förutsättningar att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer	... visa ökat djup i sina resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar under olika tidsperioder. ... undersöka och beskriva allt mer komplexa samband mellan olika tidsperioder. ... öva sig på att uttrycka allt mer välgrundade hänvisningar till det förflutna, först i resonemang om samtiden och efter hand även i resonemang om framtiden.
	... ger eleverna förutsättningar att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap	... öva sig på att dra allt mer välgrundade slutsatser om levnadsvillkor utifrån historiskt källmaterial. ... öva på att få ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv	... öva på att få ökat djup i sina resonemang, först om likheter och skillnader mellan olika historiska framställningar och efter hand om hur historia har använts och kan användas för olika syften
	... ger eleverna förutsättningar att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används	... öva sig på att klara av en funktionell användning av historiska begrepp i flera olika sammanhang
<i>Religionskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa	... öva sig på djupare resonemang om likheter och skillnader, först mellan några religioner och efterhand även inom dem. ... visa på samband mellan världsreligionernas centrala tankegångar, urkunder och konkreta religiösa uttryck och handlingar.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället	... jämföra kristendomens betydelse i Sverige förr och nu och ... undersöka den ömsesidiga påverkan mellan religion och samhälle och beskriver allt mer komplexa samband.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet	... öva sig på olika sätt att föra resonemang om hur livsfrågor skildras och vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för olika människor och deras identitet.
	... ger eleverna förutsättningar att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller	... visa ökat djup i sina resonemang om moraliska frågor och värderingar ... använda etiska begrepp, och successivt även etiska modeller, i sina resonemang.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet	... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.

<i>Samhällskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller		... analysera och beskriver allt mer komplexa samband inom, och efterhand även mellan, olika samhällsstrukturer. ... använda begrepp och successivt även modeller i sina beskrivningar.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar		... visa ett ökat djup i sina resonemang om hur individer och samhällen påverkar och påverkas av varandra.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
	... ger eleverna förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser		... göra vidare utblickar över olika delar av världen. ... visa ett ökat djup i sina resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter och gemensamt beslutsfattande.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet		... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt . ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)			
Kommentar:			

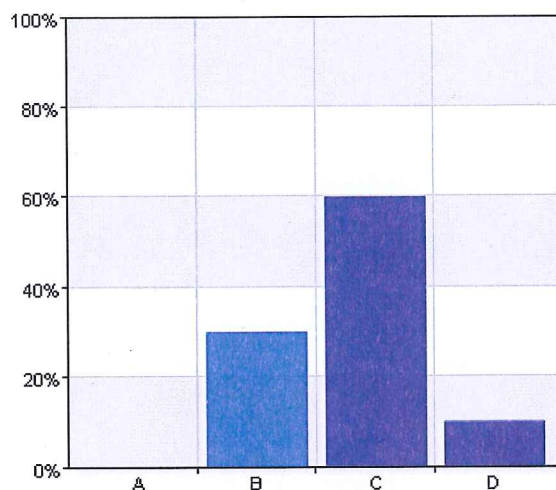

Sammanfattande bedömning av undervisningens kvalitet - Rydebäcks skola

Sammanfattande bedömning Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	0	0
B. I ganska låg grad	3	30
C. I ganska hög grad	6	60
D. I mycket hög grad	1	10
Total	10	100

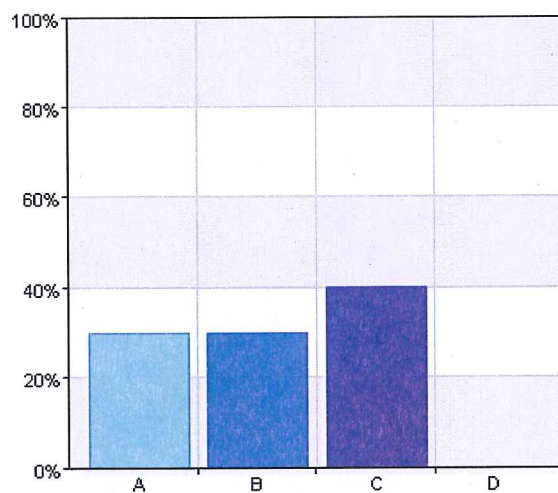
Antal lektioner
100 % (10/10)

Sammanfattande bedömning Tydlighet i mål och innehåll:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	3	30
B. I ganska låg grad	3	30
C. I ganska hög grad	4	40
D. I mycket hög grad	0	0
Total	10	100

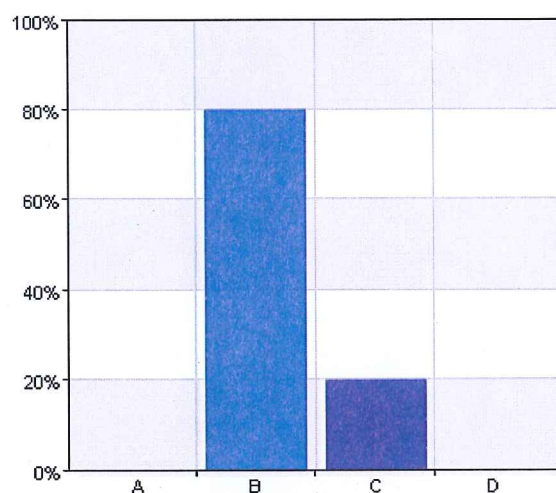
Antal lektioner
100 % (10/10)

Sammanfattande bedömning Individanpassning, stöd och utmaningar:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	0	0
B. I ganska låg grad	8	80
C. I ganska hög grad	2	20
D. I mycket hög grad	0	0
Total	10	100

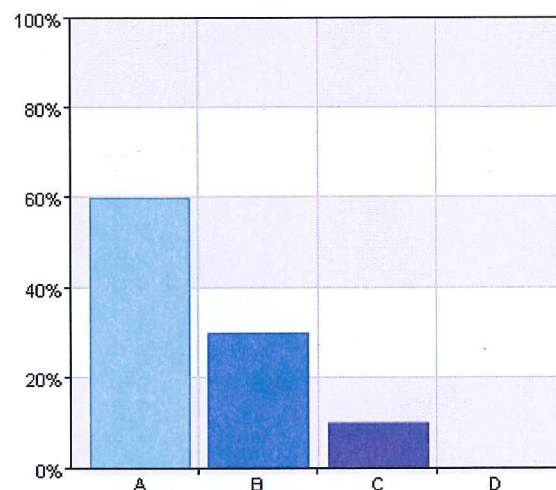
Antal lektioner
100 % (10/10)

Sammanfattande bedömning Återkoppling och reflektion över lärandet:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	6	60
B. I ganska låg grad	3	30
C. I ganska hög grad	1	10
D. I mycket hög grad	0	0
Total	10	100

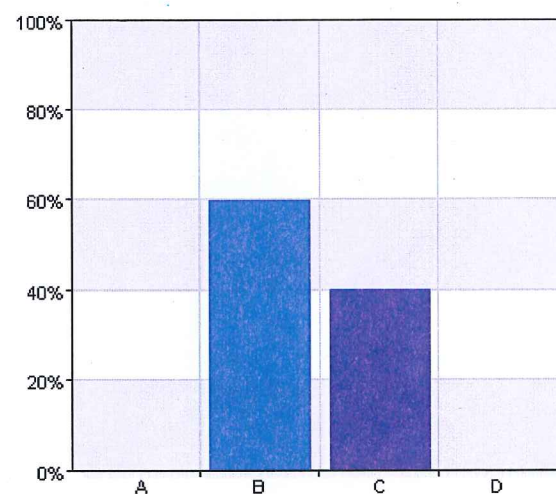
Antal lektioner
100 % (10/10)

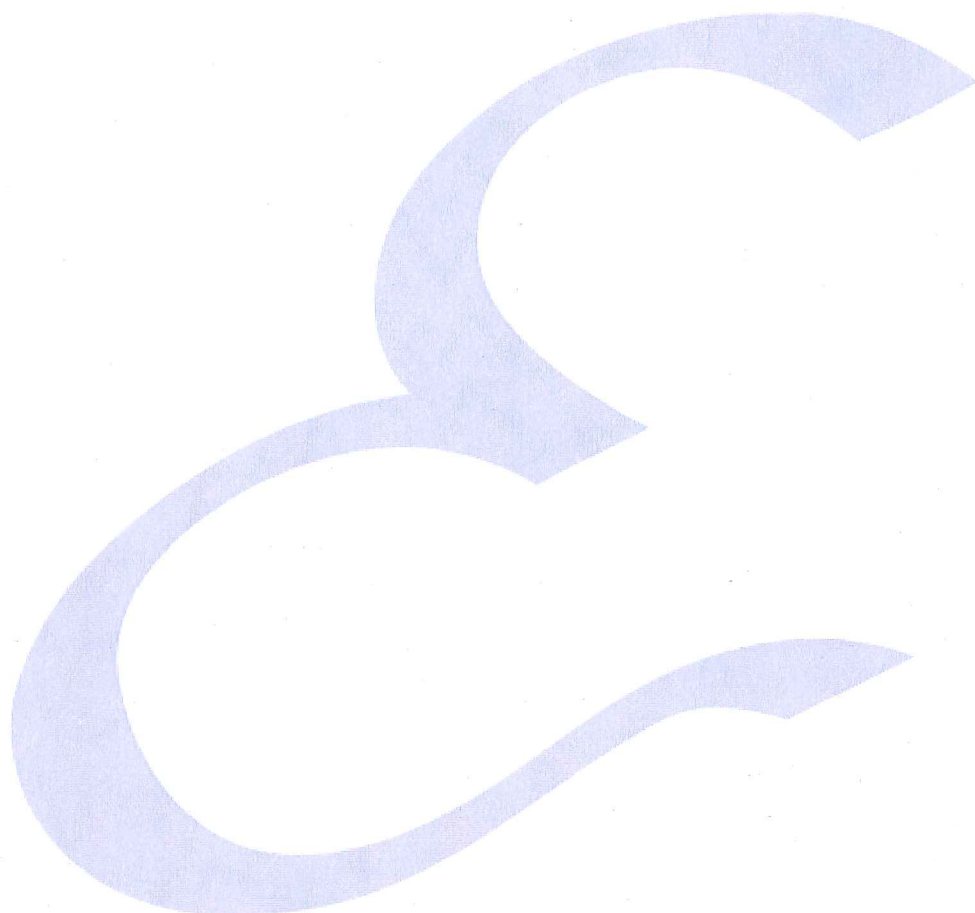

Sammanfattande bedömning Ämnesspecifika förmågor:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	0	0
B. I ganska låg grad	6	60
C. I ganska hög grad	4	40
D. I mycket hög grad	0	0
Total	10	100

Antal lektioner
100% (10/10)

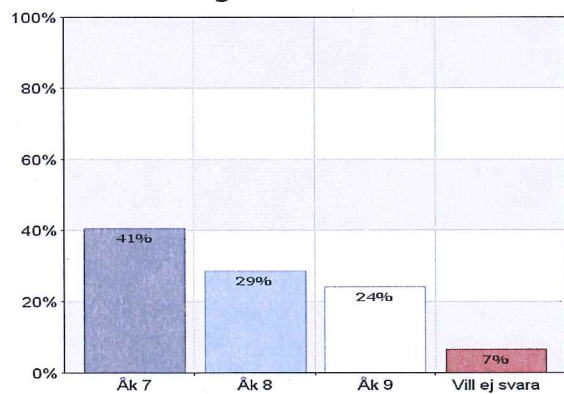

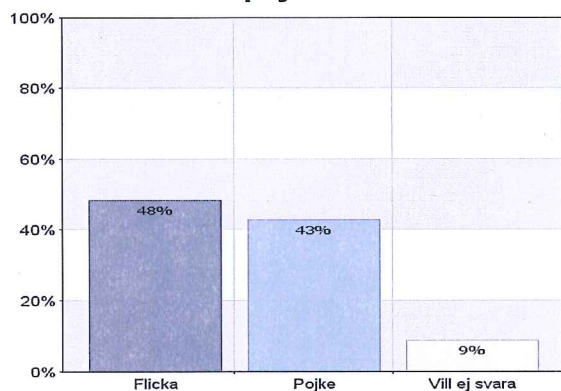
Resultatsammanställning
elevenkät
Rydebäcksskolan årskurs 7-9

	Svarsfrekvens
Total	78,4% (91/116)

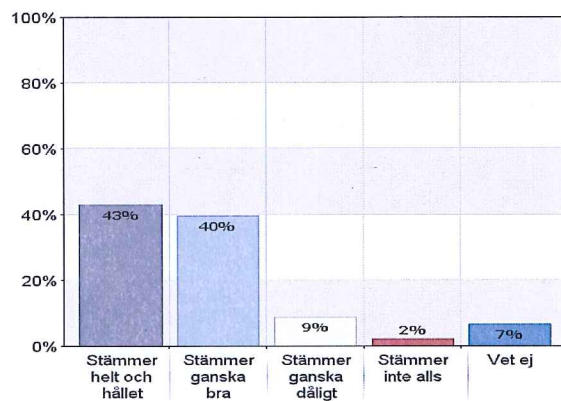
Vilken årskurs går du i?

Är du flicka eller pojke?

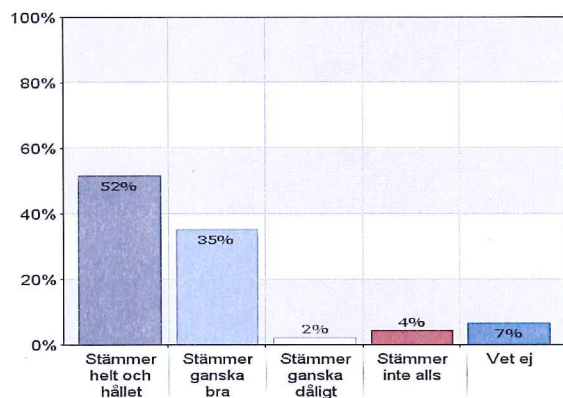

Min/a SO-lärare...

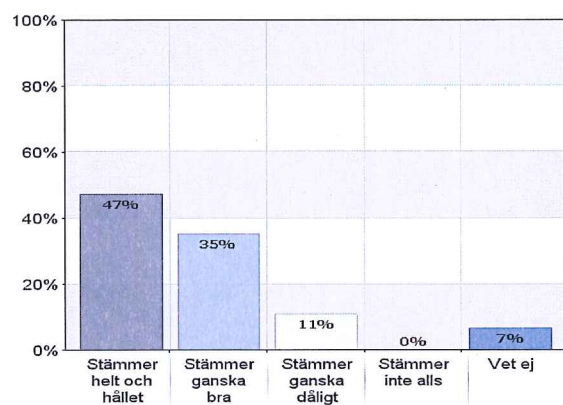

... uppmuntrar oss elever att svara på frågor även om vi inte är säkra på att svaret är rätt

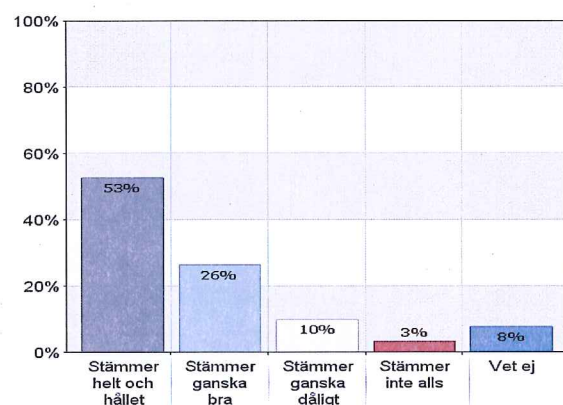
Bilaga 4
3 (16)

... är tydlig med att han/hon tror på att jag kan lära mig

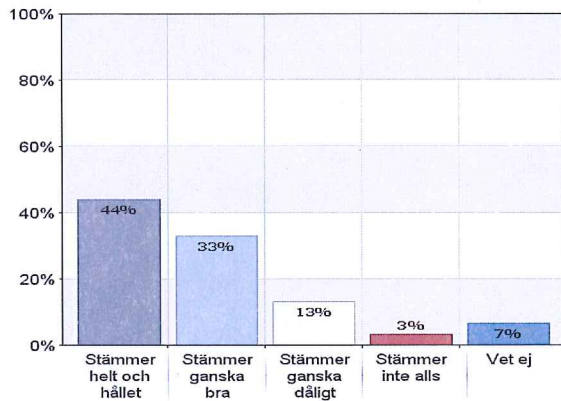

... ser till att det är studiero på lektionerna

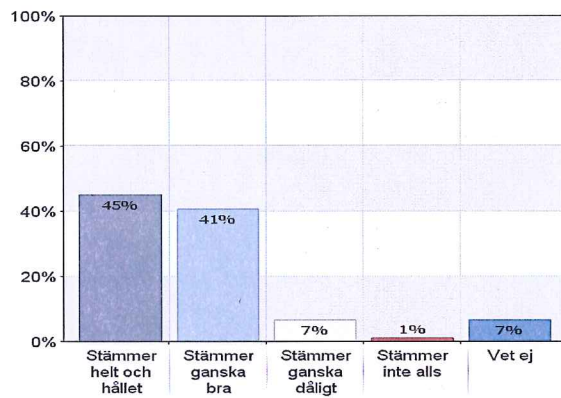

... bryr sig om hur det går för mig

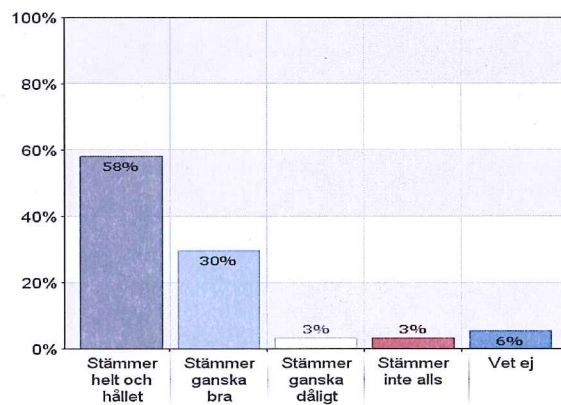
Bilaga 4
4 (16)

... förklarar på ett tydligt sätt varför vi ska göra en viss uppgift

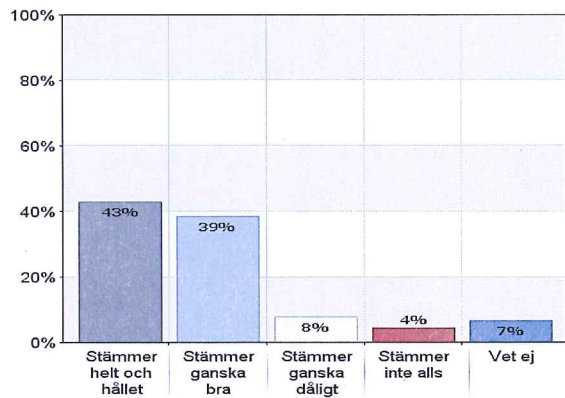

... lär mig nya begrepp (ord) som hör ihop med SO-ämnet vi läser

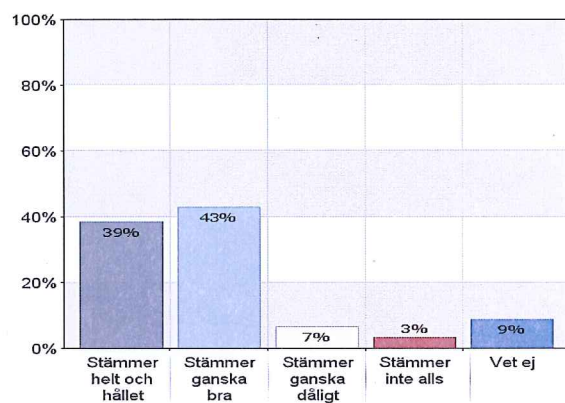

... uppmuntrar oss elever att säga vad vi tycker

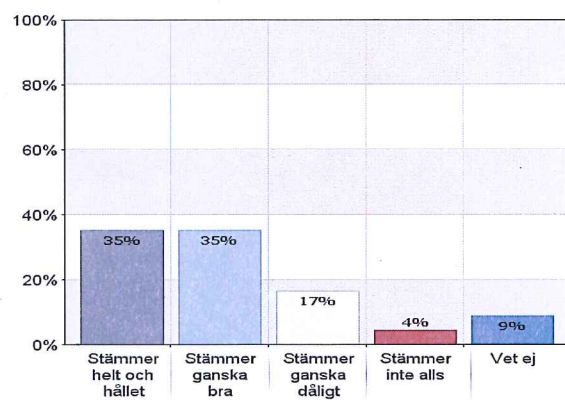
Min/a SO-lärare...

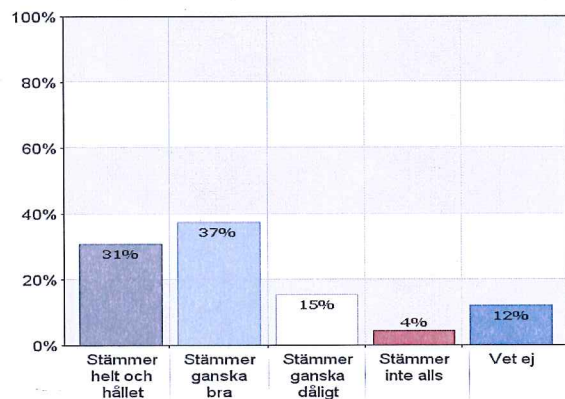
... ger tydliga instruktioner till hur jag ska genomföra min uppgift

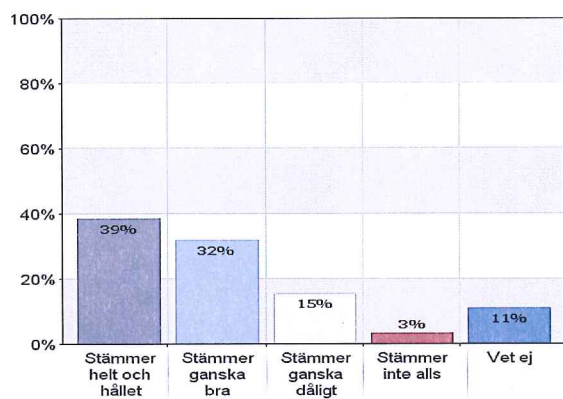
... hjälper mig att på egen hand klara av de utmaningar jag har i skolarbetet

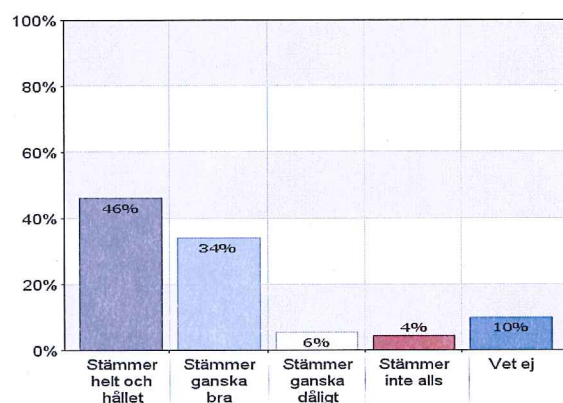
... påminner oss regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är

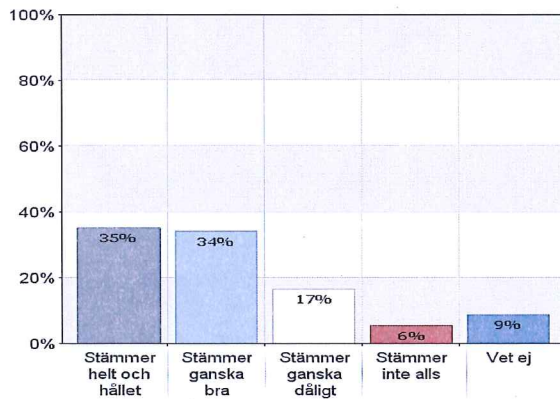
... lär mig hur jag kan ha nytta av internet i mina SO-studier

... försäkrar sig om att jag förstått vad det är jag ska göra med uppgiften

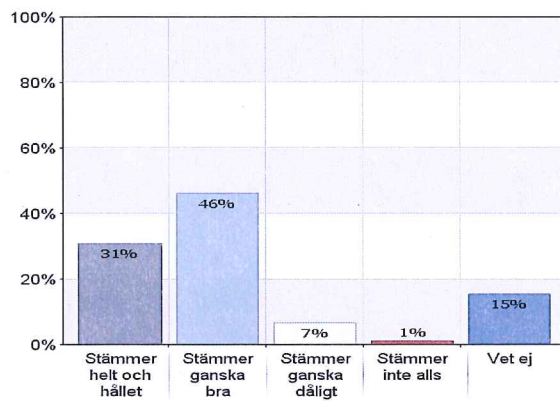

... berättar för hela klassen om goda exempel på lösningar som vi elever kommer på

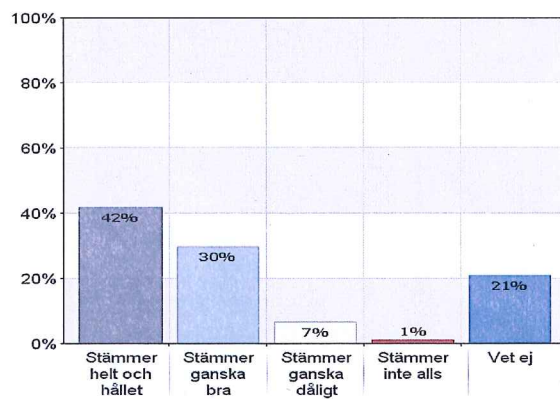

... talar om för mig på vilket sätt jag behöver utveckla mig för att nå målen

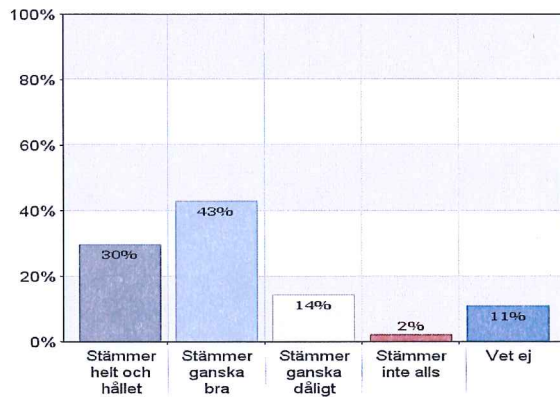
På SO-lektionerna...

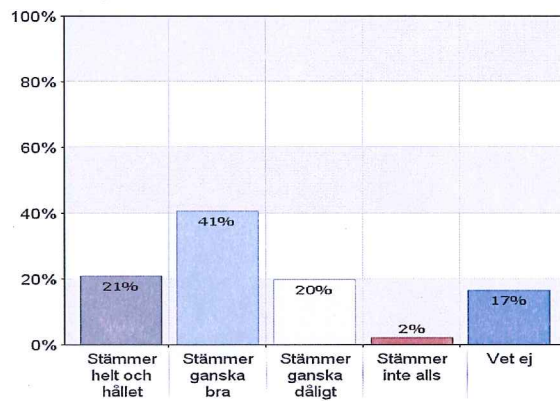
... får jag själv välja hur jag vill lösa min uppgift

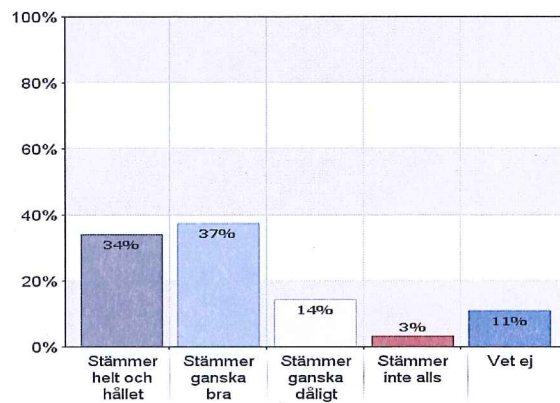
... finns det olika hjälpmedel jag kan använda mig av om jag behöver (t ex talböcker, hörselkåpor eller IT-baserade hjälpmedel)

... har jag studiero

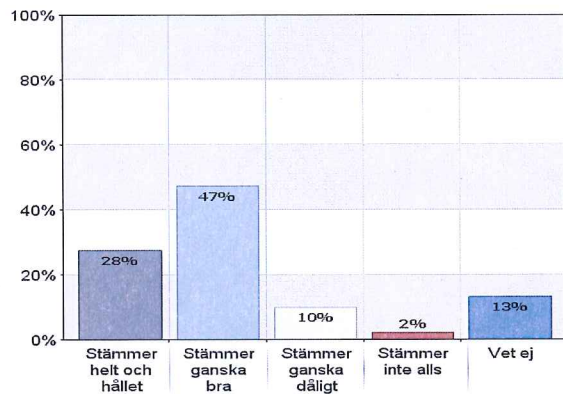

... knyter undervisningen an till mina erfarenheter och intressen

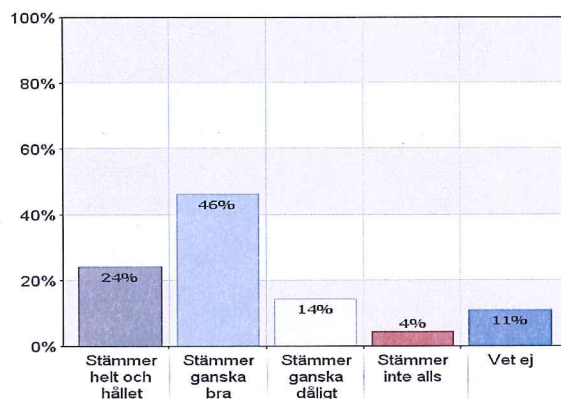

... är vi elever med och påverkar vad vi ska arbeta med på lektionen

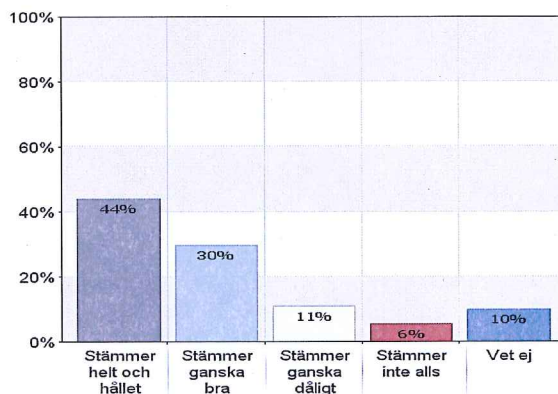
Min/a SO-lärare...

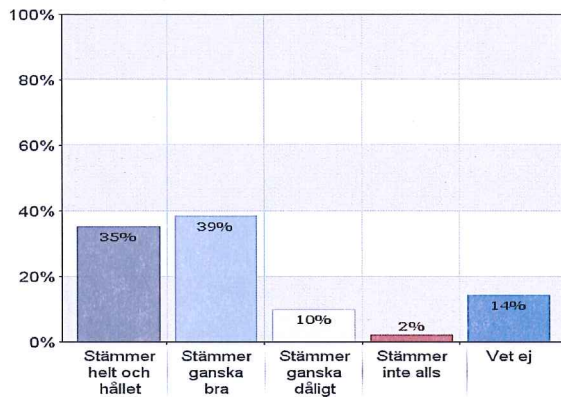
... vet vad jag kan om SO och ger mig uppgifter som är lagom svåra

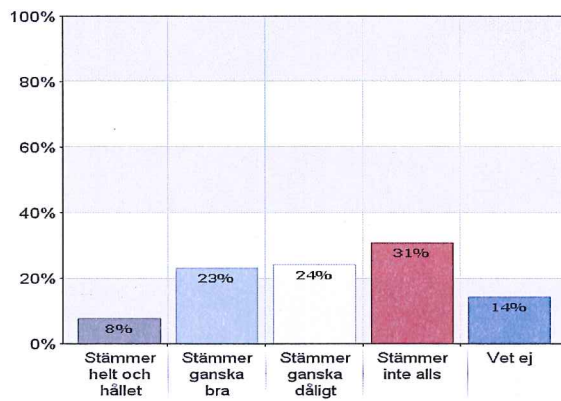
... är bra på att göra skolarbetet roligt

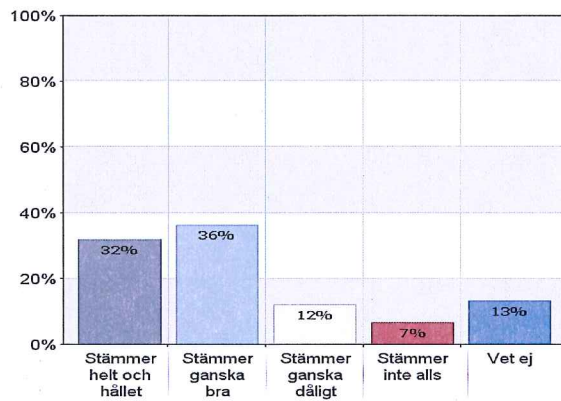
... hjälper mig i skolarbetet så mycket som jag behöver

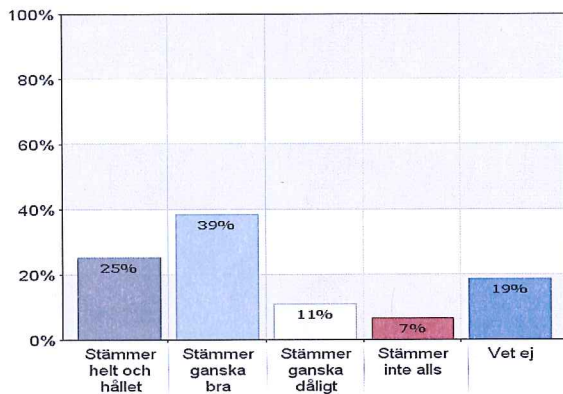
... får mig att klara av saker jag inte trodde jag kunde

... ger mig för enkla arbetsuppgifter

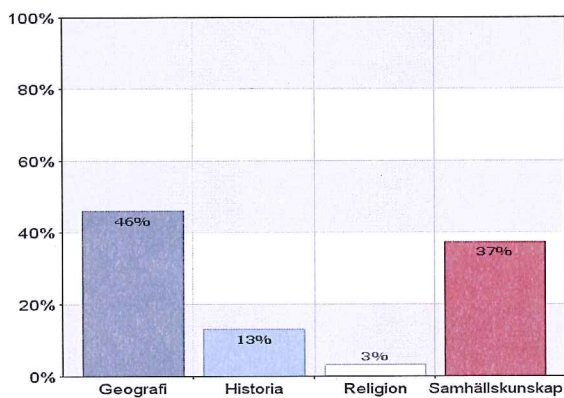

... visar mig tydligt vad jag gjort som är bra och vad som kan bli bättre

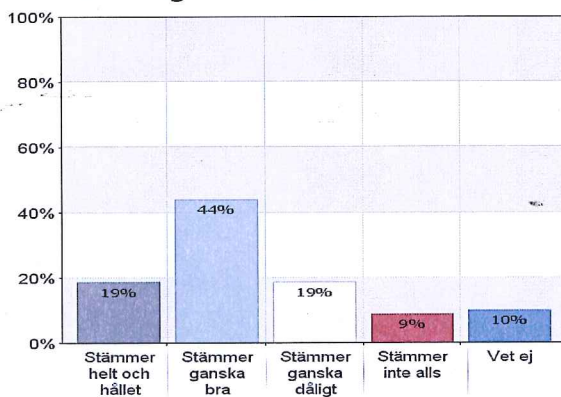
... lär oss elever att ge feedback till andra på ett bra sätt (till exempel när vi har grupparbeten)

Vilket ämne hade du på din senaste SO-lektion?

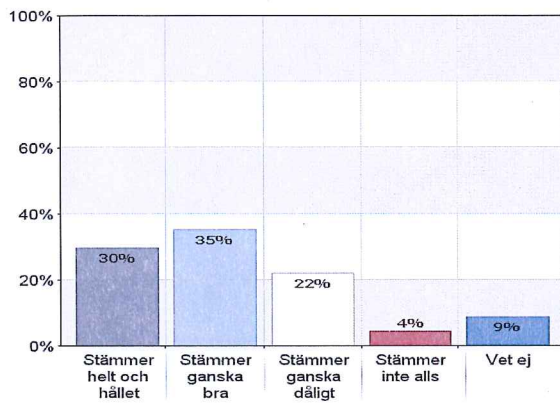
Hur väl tycker du att följande påståenden stämmer om undervisningen på din senaste SO-lektion?

Undervisningen i SO-ämnet är ...

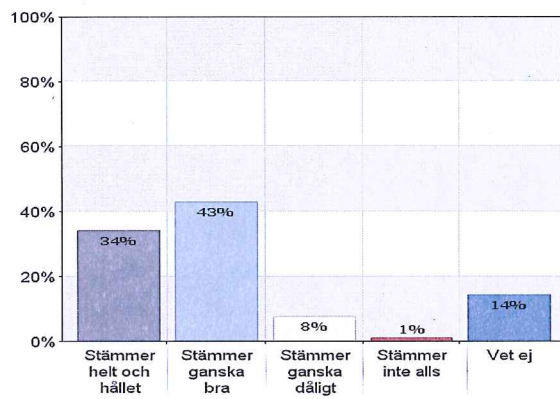

... roligt

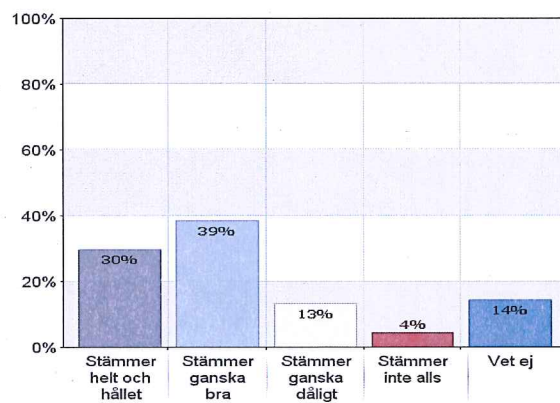
Bilaga 4 12 (16)

... intressant

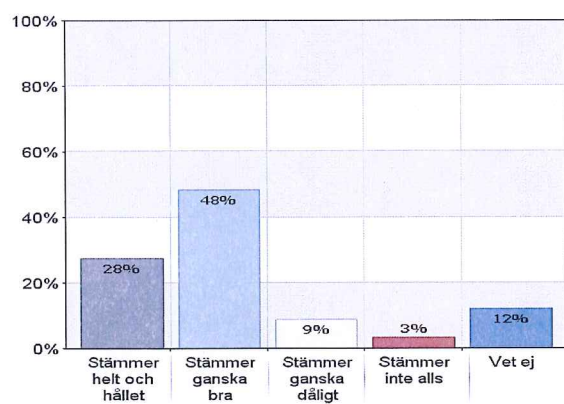

... viktigt

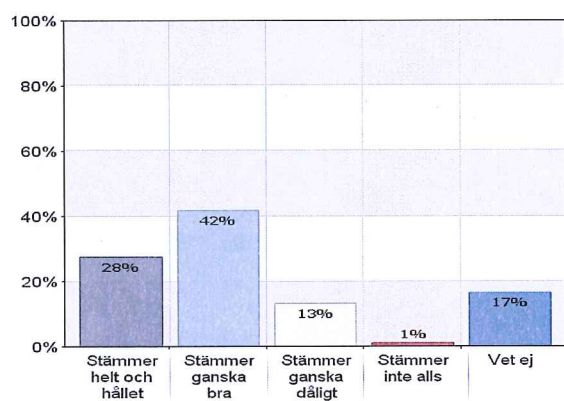

... användbart

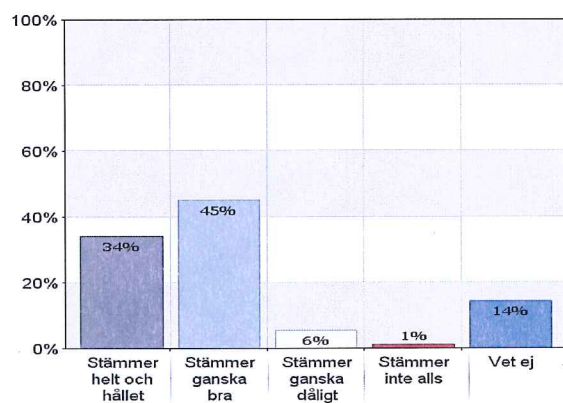
Undervisningen i SO-ämnet jag hade senast ...

... är lätt att följa med i

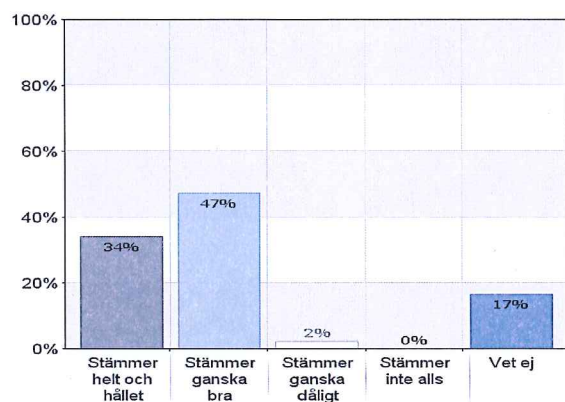

... kan ibland också handla om något av de andra SO-ämnena

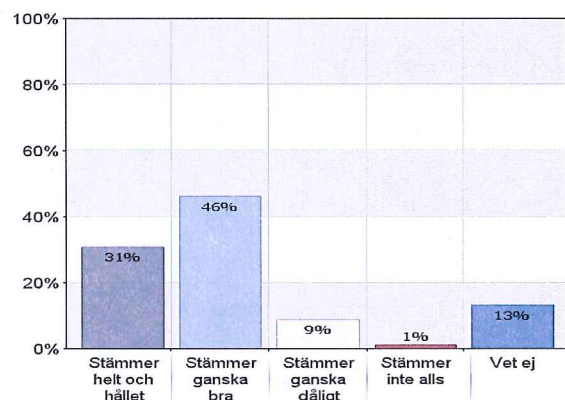

... hjälper mig att förstå hur samhället fungerar

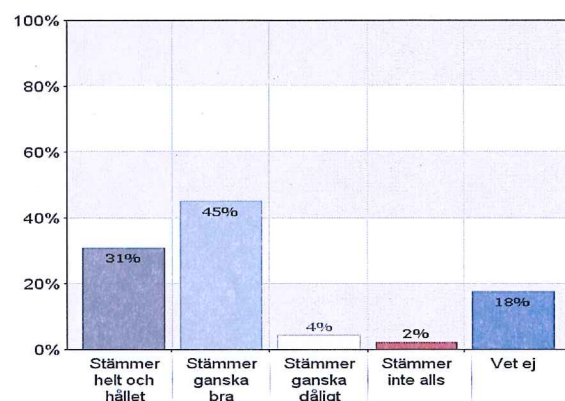
Min SO-lärare ...

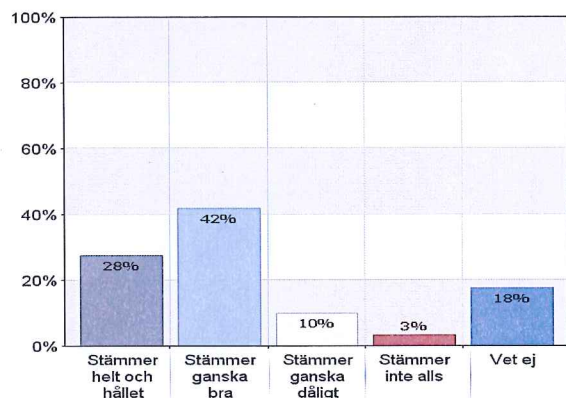
... skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor

... lär mig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant

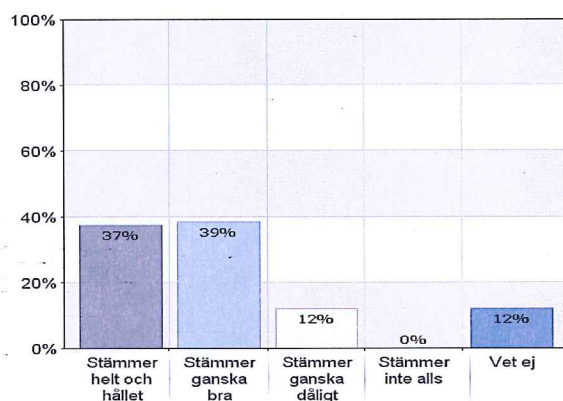

... utmanar mig att tänka kring sådant som jag tar för givet (t ex demokrati och yttrandefrihet)

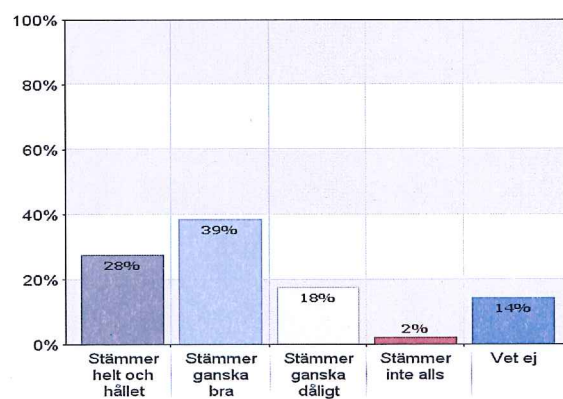

... frågar oss elever vad som varit bra och dåligt med undervisningen när vi är klara med ett arbetsområde

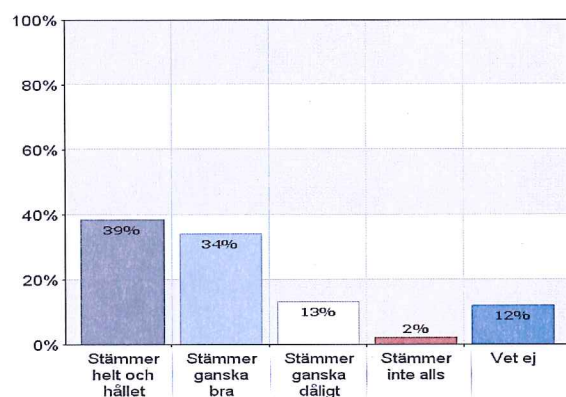
På lektionerna i det SO-ämne vi hade senast ...

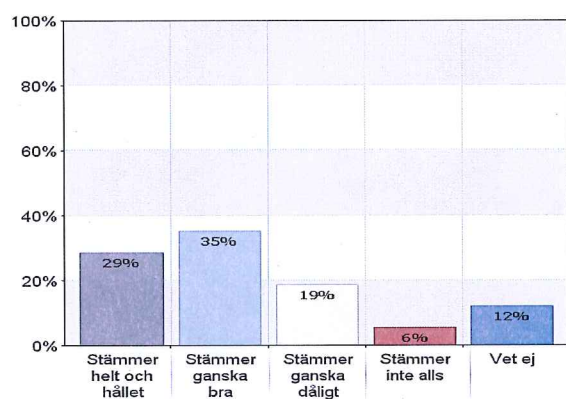
... får vi diskutera och debattera olika frågor

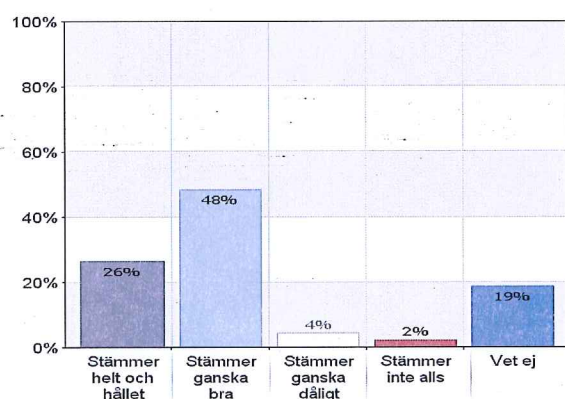
... får jag lära mig att argumentera för min sak

... lär jag mig att söka efter information på flera olika sätt (t ex via internet, på biblioteket mm)

... får jag öva på att sätta mig in i hur andra tänker

Jag har nytta av mina kunskaper i SO-ämnet som vi läste senast när jag läser andra ämnen